C. K. Državno Odvjetništvo u Šibeniku
I. R. Procura di Stato in Sebenico
Stiglo dne..... sat ..... pod.
Pervenuto 4.6.08 ..... md.
Primjer..... Progl. Pril.
Esempl..... Rubr. ..... Allag. .....

Br. 66. Šibenik, 4. Lipnja 1908. God. II.

Kremenjak

Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku.

Kremenjak izlazi svaki Četvrtak. Pretplatna cijena na godinu **3** Krune. Na pô godine Kruna **1.50** para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

VARANJE NARODA.

Ono, što smo mi uvijek pisali i odavna naglašivali, kako se nemože vjerovati lijepim riječima ljudi oko „Hrv. Rieči“, to malo po malo počima izbijati na svijetlo i postajati jasno svima, koji o tome još ne bijahu osvjedočeni.

Ko nepozna neke ljude iz bližega, nije mogao lasno da svati lukavu igru njihovu, al mi, koji dobro poznamo ove naše razvikane „rodoljube“, znali smo i javno govorasmo, da je to jedan nemoralni skup političkih trgovaca i afarista bez načela, bez domovine, bez poštenih namjera, koji su spremni ući u savez sa svakim izmetom ljudskim, sa najgorim odpadcima društvenim, samo da sačuvaju svoje interese. Spremni su pak napadati na sve i na svakoga te pošteno misli, i od koga se plaše, da bi mogao unijeti svijetla u njihove nečiste posle i spriječiti trgovinu, što ju provode narodnim pravima, narodnim pučkim trudima. Spremni su danas varati jednoga, sutra drugoga, lagati Petru, ulizivati se Pavlu, samo da se održe na vlasti, u blizini korita. U njih nema političkih uvjerenja, nema načela, nema ljubavi za opće dobro; njihovo je uvjerenje afarizam i spekulacija, načelo im korito puno pučkih krvavih truda, njihova je ljubav sebičnost i jagma za tudjim.

Mi smo u našem listu baš jedanput poslije izbora u Hrvatskoj i pobjede hrv. srpske koalicije istakli svoje tvrdo uvjerenje, da gospoda oko „Hrv. Rieči“ lažno i licumjerski slave tu pobjedu i da neće dugo proći, da će se oni naći složni kao prava braća sa svima onima, koji napadaju na novi kurs, na resolucijonašku politiku, na koaliciju hrv. srpsku, jer oni u pobjedi koalicije, u pobjedi rezolucijaške politike vide svoju očitu propast.

I mi se nijesmo prevarili.

Kad je trebalo zavarati javnost i naš narod, onda su oni branili politiku novog kursa i rezolucije, a napadali su one, koji otvoreno pisahu proti toj politici a zagovarahu politiku kamarilsko-bečku. Napadali su n. pr. „Hrv. Krunu“ i „Pravu Crv. Hrvatsku“ i nazivali ih svakim riječima. A u isto doba, dok su ih napadali, oni su imali medju svojim redovima po nekoliko ljudi, koji su bili stalnim dopisnicima rečenih listova. Ko je dobro pratio stvar, vidio je tu jaku, dobro organisovanu sektu, koja je imala tako uredjen plan, da protura svoje ljude u sve protivničke utvrde i tabore, čija uloga bijaše na dani znak dignuti ote protivničke tabore i utvrde u zrak, proizvesti nered i metež medju redovima, a tad u tom metežu praviti svoj posao. I ova je sektarska politika njima do danas dobro uspijevala.

Al njihov posao još nije dovršen.

Pripadnikâ te razorne sekte još ima amo-tamo porazmještenih, da vrše ulogu japanskih špijuna. Na zadnjoj pravaškoj skupštini okupio se je samo onaj izloženiji i otvoreniji dio sektanta. Drugi, koji je još prikriven i potajan, ostao je daleko, al samo tijelom, jer duh je njihov bio medju braćom. Ovi nemogahu još da otvoreno uzmu udjela na skupštini, gdje se nadjoše zajedno sektanti oko „Hrv. Krune“ i oni oko „Prave Crvene“, jer bi to udarilo odviše u oči i moglo bi naškoditi njihovom planu. Kad stvar bude zrela, ona će po sebi doći. „Hrv. Rieč“ mogla je pokriti obraz ili bolje skinuti masku s lica i naći se skupa sa „Krunom“ i sa „Pravom“, jer ona može reći, da ona nije što i njezini na općini i na zem. odboru. A oni na općini i na zem. odboru treba da stoje, gdje su, da nebi s neopreza i prenagljenosti izgubili igru i — butigu. S butigom propada trgovina, propadaju interesi, nestaju s izgleda razne Crnice i pogodbe, poduzeća obala i kasarna; u kratko, nestaje korita. A tu je sva tajna plana, oko toga se vrti sva ljubav, koja nalaže Krsteljima i Gazzarima, da stoje s općinom u hrv. stranci, a Ludrovu sinu da škilji farizejski u Ivčevića i za njim neiskreno klipše. Kad bude zgodan čas i poleti poklič „svoj k svome“, naći će se sva „svojta“ na okupu, gdje god je ima. Ta, program je gotov, a starčevićanski obruč mirakulozan. Što on zaokupi — sve to jednako misli.

A kako je u nas ovdje, tako je po svoj zemlji.

Jednaki ljudi, jednaki planovi, jednake igre. Ako nevjerujete, eno vam „Sisački Glas“; samo što on to zove *„grupama“*. A *„grupe“* su četri. *Prva* je ona oko „Hrv. Krune“; *druga* je oko „Hrv. Rieči“; *treća* je oko „Prave Crv. Hrvatske“; a *četvrta* je oko „Velebita“.

„Slavni su to ljudi, a neće da se još *uslijed prilika* kamo odluče“. — Medju tim „slavnima“ je (ako vam je drago znati) i Perić i Dulibić. Dakle još fale „prilike“, dočim je, kaže „Sisački Glas“ program tu — dakako — pravaški. A taj će program, kaže „Sis. Glas“ — „program pravaški u Dalmaciji širiti i prema njemu raditi *Prodan* i **Relja, Drinković** i **Ljepopili**, *Bianchini* i **Dulibić**“ — *„oni će* (s drugima, koji nas neinteresuju) *u* **Beču** *osvajati simpatije za nj“*.

Ovo se je „Hrvatska Rieč“ stidila donijeti, da varani narod nevidi, kako bečko-kamarilska politika „Prave Crvene Hrvatske“, popovsko-dubrovačke gjeneralašice — pobjedjuje.

No, nek se ne vara „Hrv. Rieč“, misli li, da narod već nevidi, kako je varan, da nevidi, kako i njezini gospodari bez kapi srama stupaju za barjakom dubrovačkih kamarilaca, furtimaša i gjeneralaša, samo za to, da im ovi pomognu sačuvati korito i položaje, na kojima narodnu muku raznose i prosiplju.

Njezini gospodari i svi ostali krvopije naroda i vrtikape nek se uvjere, da im je blizu smrtni čas.

To im poručuje pučka stranka i složni, do danas varani hrvatski puk cijele Dalmacije.

U borbi za pučka prava. *)

Nastaju dani borbe. Mali puk, zanemarena raja dugo je šutjela, dugo mirovala, dugo uzdisala. Trpjela je zlostavljanja, nasilja, nepravde i današnje političko, moralno i ekonomsko ropstvo.

Njezin glas, vapaj i uzdisaj bio je kao onaj vapijućega u pustinji. Silom, moćju probudjene svoje svijesti prenula se, makla se je.

I danas, mjesto mukâ, zlostavljanjâ i nasiljâ nastupaju, približavaju se dani konačnog razračuvavanja, dani konačnog suda, u kojima će i mali puk biti pozvan da u javnim poslima sudi nagradjuje ili kazni na temelju zdrave, prirodne, probudene svoje svijesti, a za očuvanje pučkih svojih prava. U doba smo, kada cijeli svijet poprima sasma drugo obličje i obilježje a to pod pritiskom svijesnih i opravdanih pučkih težnja. Diljem cijelog naprednog svijeta mali puk podiže se i osvješćuje, probudjena njegova svijest svud se širi, svud osvaja, svuda zadobiva upliva i moći.

Sadašnje pučko pitanje, pitanje koje do sada bijaše prezreno i gaženo, to pitanje dandanas pitanjem je prvoga reda, a nalazi se na dnevnome redu u svakoj državi, rješenje njegovo zaokuplja sve čimbenike.

Mali puk, težački i radnički, koji je temelj cijeloga čovječanstva, koji proizvadja sve i opskrbljuje sve čovječanstvo svim potrebnim za život, za opstanak, traži i odgovarajuća tome prava, ona prava, koja će naplatiti njegov trud, podignuti ga materijalno i moralno i njegov glas, do sada neuvažen i podrugljivan, uvažiti i cieniti kao odlučujući faktor u svim javnim stvarima.

Kako nam ista povjest, ta učiteljica života, kaže, a i mi dandanas posljedicu toga najbolje osjećamo i vidimo, mali puk bio je vijekom bespravnim, nemoćnim robom, koji, mjesto da po pravu svome upravlja sudbinom svojom, stradao je, gladovao je i radio je za drugoga, za velikaše, siledžije i tirane te vječne pučke izjelice.

Ali kao što svaka sila za vremena, tako i ta vremena prolaze, pučka prosvjeta širi se, a mi dandanas vidimo, kako se taj tisućljetni rob podiže, osvješćuje svojom pučkom zdravom posvjetom, te bez ičije milosti, traži svoja prava, ona prava, koja se u robstvu i tmini puka izgubiše.

Taj puk, koji, kako već vidimo, nije imao nikakovih prava, koji je živio od kukavne milosti bogatih i jakih, taj puk, taj nekdašnji rob, zahtjeva i traži svoja prava. Ako li ne svi, a to barem nekoji iz našeg puka, biti će čuli ili barem što god čitali o franceskoj revoluciji. Što dakle bijaše ta franceska revolucija?

Revolucija franceska, bijaše znakom pučkog prenuća, revolucija franceska bijaše prva predteča borbe svijesti.

Od tih vremena poboljašanje puka išlo je boljim razvitkom, tako da dandanas po svim kulturnim zemljama vidimo, da u političkom pogledu mali puk, težak nije kao prije rob, već je samo u gospodarskoj prizvodnji odvisan i neslobodan. Težak je gradjanin kao i svaki drugi čovjek.

Težak doprinosi za uzdržavanje države ponajviše, on dakle mora kao takav i prava imáti kao i svaki drugi, pa bio on odvjetnik, činovnik, velikaš, grof, biskup, pop itd.

I radi toga mali puk kao temelj obrana i štit države, treba da imade upliva u rješavanju državnih posala, treba da uprava države rješava mnoga pitanja na korist malog puka a na čast svoju, jer, kako vidismo, mali puk, to je država to je neiscrpiva blagajna na snazi koje uzdržava se svaka država. I upravo radi toga, svaka država treba da počiva na temeljima jednakosti, pravde i slobode na temeljima demokratizma. Kod nas na žalost, sve je obratno. Težak, mali puk, ili nema nikakovih prava ili su ta prava samo prividna, a kao takav nema ni upliva, ni moći ni svog glasa pri rješavanju državnih poslovâ koji i zasjecaju u život puka, jer današnji na žalost naši zastupnici, od kojih većina sve su sami popovi, kroje zakone i rješavaju pitanja na korist svog džepa. A dok domovina, zemlja naša bude pod pritiskom i uplivom furtimaških struja i stranaka ili politike koritaša i pučkih gulikoža, dotle narod naš, zemlja naša stenjati će ko do sada pod tminom i ropstvom i neće imati prava nazivati se kulturnim elementom u životu sadašnjeg modernog i naprednog čovječanstva.

Onaj pokret i prenuće pučke duše i svijesti, koji malo prije nazvasmo franceskom revolucijom i koji se je proširio posvuda podižući i poboljšavajući stanje malog puka, taj pokret, rek bi kao da je zapeo ili poginuo na granicama domovine Hrvatske.

Taj pokret ostavio je svoj trag kod nas jedino u tome, što možemo nekako živjeti, bez straha da ne poginemo kao zvijer u stara ili barbarska vremena. Dočim druga prava, rekbi da su se utopila izgubila u moru egoističnih staliških ideala naših razvikanih otaca vjere i domovine, koji morem krilatih svojih fraza o hrvatstvu i vjeri prikrivahu i prikrivaju vješto svoje posebne potajne ciljeve, a koji su ciljevi smjerali samo na korist njih i njihovih staliških interesa a hrvatstvo i vjera, a narod, a puk hrvatski i sveta nauka Kristova pri tom su samo štetovali u svojim pravima, u svom ugledu, u svom napretku. Pod imenom, pod natpisom vjere i hrvatstva krila se je trgovina, bila je butiga. Što više: cjelokupni naš narod nepošteno je progonjen, tlačen tako, da strada, propada kao žrtva u teškoj borbi za eksistencu, za životni opstanak.

Mjesto silovitog i malog usmrćenja taj narod usmrćuje se polako, politički, zamamivim frazama, rodoljubnim barjačićma, nekršćanskim predikama i jezuitskim bigotizmom.

Naš puk prepuštem je samome sebi, svom neznanju, nitko za njega ljubavlju ne pita, nitko se za njega pošteno i bezinteresno nezauzimlje, pa ni ti tobožnji „otci vjere i domovine“, kojima je vjera i domovina vlastiti džep.

Diljem ciele naše zemlje vlada i kao kužna bolest hara i uništuje svaku slobodu, jedna nasilnička faraunska klika, banda crnih ljudi; ljudi, koji se bane kao otci naroda, kao branitelji vjere a spasitelji domovine.

Svi ti furtimaški oci, opjevani idealisti džepa i trbuha jednodušno šute o progonstvima o kukavnom stanju malog puka. Mali puk preziru, na gorki vapaj njegova ropstva oglušuju se, ne osvrću se a proganjanje i uništenje naše pučke napredne poštene štampe podupiru. Ne! Nema, puče, ni jednoga od tih koji bi ustao protiv tlačenja i ropstva tvoga; koji bi podupirao pravedne i svete tvoje želje a bodrio te u gorkoj i krvavoj borbi tvojoj. Vidimo dakle, kako su svi složni u podržavanju pučkoga ropstva i tmine.

Eto, mali puče, gladna rajo, to su tvoji „otci vjere i domovine“, to su oni, kojima daješ mandat i pošteni svoj glas, to su tvoji dušobrižnici, koji trguju po-

*) Sa osobitom radošću primili smo ovaj lijepi i značajni članak od mladog čovjeka, djaka srednjih škola. Mi mu čestitamo na ovakim zdravim naprednim mislima, preporučujući mu, da uči i da se sprema, kako će stupiti u život što jaći znanjem, harakterom i svješću kao gotov samostalan individuum. (Op. Uredn.)

štenom i nesebičnom tvojom dušom, a sve u ime Boga, vjere i domovine.

Svi su, puče, protiv, tebi! Bori se i ti, dakle, proti svima njima!

Sada je pitanje, kako i čim ćemo se boriti, kako odrvati e da se uzmognemo osloboditi, izbaviti, iz nesnosnog ovog stanja, kako li dakle možemo postići slobodu? Ničim drugim već snagom pučke posvjete ili duševnog uskrsnuća pučkog. Dok se naš puk ne prene iz današnjeg duševnog mrtvila, dok sudbom našega naroda ne zavlada njegova budna svijest, dotle nema uskrsnuća, nema izlaza iz ove kobne i nesnosne tamne sadašnjosti. Stoga se moramo pouzdati *samo u sebe* u *moć probudjene svoje svijesti.*

Snagom probudjene vlastite svijesti, treba da uzdrmamo temelje današnjeg bespravlja i nesnosnog i zatornog za puk vladajućeg sistema, te da sami stupimo nogom na onaj put, na ono polje, koje dovodi do slobode.

Zanemarena rajo, ubogi puče, čas je nadošao, da provalimo sve umjetne furtimaško popovske zidine, koje nam prieče istup, koje se ustobočiše pred ogradom naše slobode, slobode pučke. Nek cijela hrvatska domovina pročisti se od kužnog, crnog natražnjačkog zadaha, nek zadobije drugo lice, nek bude *prava mati Hrvata i Srba*, nek bude *zemlja slobode, ustavnosti, kulture, bratstva i pravde.*

Treba da napredujemo u širenju pučke prosvjete!

Onda ćemo se lako dovinuti slobode, a slobodom oslobodi ćemo se iz mrskog i odurnog jarma što nam ga nametnu crna nezasitna klika furtimaških zloduha i njihovih saveznika.

Hrvatska pučka napredna stranka, vjerna svome načelu i programu širiti će pučku prosvjetu, kao jedini dobar lijek proti ovoj kužnoj furtimaškoj bolesti. Do naroda, do puka je da tu prosvjetu, da taj lijek primi kao dar i sredstvo, kojim će se osloboditi iz ovih muka ropstva i tmine.

Pristaše hrv. pučke napredne stranke: Napred u borbu! — Omladinac.

PORUKA.

Dozvolite, da ove nepopravljive i zlobne laživce i klevetnike oko „Hrv. Rieči“, koji su već došli kraju sa svojim neprestanim lažima, upitamo samo nešto: Vi, koji onako funcutski i licumjerski prevrćete očima i plačete za Šupukom, sjećate li se, kako ste odlučili davati svake godine zadušnice za pok. Šupuka? — pa jeste li to izvršili? Niste, niti prve godine. — Sjećate li se, kako ste, želeći prevariti stare narodnjake, preko lukavog popa Tambače glasovali za predlog, da se digne Šupuku spomenik? pa jeste li šta učinili, vi funcuti, koji ste izgubili svaki ljudski sram i toliko se nalagali, da već neznate istinu kazati.

Lagali ste pok. Šupuku i nami narodnjacim, dok nas niste prevarili. Laž i varka vas je dovela na prva narodna mjesta, ali, neće proći dugo, narod će vas otjerati šibom i kandžijom prezira, prije neg umetete njegove krvave trude.

Znamo, zašto falite Šupuka i ulizivate se narodnjacima. Puzu vam noge, a probudjeni puk i pučka stranka kička vas vanka, dok neke smutljivce neiskička van iz našeg mjesta. To ste svojim varanjem i laganjem i zaslužili, a ovo poštenih narodnjaka što nas ima, pomoći ćemo, da što prije to kičkanje svrši.

Tad će biti mir u kući našoj.

Jeste li čuli, vi laživci, vi varalice, vi furtimaški licumjerci; To vam poručuju stari narodnjaci.

Špijunska pravaška politika.

Gospički „Hrvat“, list pravaškopopovski, kao što je naša ludrovica fra „Hrvatska Rieč“, u svom broju od 23/5 tek. god., donosi ove sramotne retke, koje mi preštampavamo, da se vidi niskoća duše i odgoja pravaških drviša. Evo što piše taj lažni „Hrvat“:

„Kako je god kraljevina Hrvatska trpila uslied zapadne monarhijske politike (Dalmacija, Istra i dio Banovine), tako i sada trpi Hrvatska uslied dualističke iztočne politike. *Stvoreno srbijanstvo* zadaje muku i brigu Hrvatu u svih pokrajinah. Uvažimo dogagjaje u Bosni i Hercegovini te Banovini, da drugih i ne spominjemo. — Danas je srbijanstvo tako zarazilo Hrvate, da je njima svejedno biti Hrvatom ili Srbijancem“.

„Još je za vremena opazila dvorska politika pogibelj tog pravca. Uslied najnovijih dogagjaja vidi, da je ta politika koristila srbijanstvu a ne nama“.

Dalje piše po špijunsku poput naših, ovako:

„Tko je za srbijanstvo, taj je proti Hrvatskoj, hrvatskome kralju, hrvatskoj zemlji odnosno proti cjelokupnoj monarhiji. Politika se drži zmijske taktite. Ali se prije ili kasnije mora s farbom izaći van“.

„Tko viče: *Živio Kralj Petar*, taj viče: *dolje Franjo Josip I.* Na žalost takovih pojava ima u svih pokrajinah Hrvatske dosta“.

„U Lici su slike srbijanskih poglavica na prvome mjestu. Nazdravice su takove u modi kod naše subraće. Prije desetak godina je neki iz Otočca sudjen radi poklika: *Živio Kralj Milan.*“

Dalje ovaj kukavni listić piše:

„Njegov Rauchov postupak proti Srbijanskoj struji u Hrvatskoj odobravamo“.

„U borbu proti srbijanstvu, ali ne sa operiranjem nego s amputiranjem“.

(Dakle sjeci sjekirom taj „srpski skot“ prema poštenoj i mudroj politici Velikog Meštra Starčevića, koji je svojoj kaljavoj teladi ostavio u sveti amanet geslo, da su Srbi skot za sjekiru. Op. Ur.)

Vidi se da je ovaj „Hrvat“ pravi brat „Hrv. Rieči“, „Hrv. Kruni“ i „Pravoj Crv. Hrvatskoj“ — Jadno ime hrvatsko! —

Šta ima nova u svijetu.

* Nigdje se ne vlada tako bezdušno, nasilno protiv narodne volje kao u tužnoj Hrvatskoj. — Još uvijek „hrvatska“ vlada, koja je pozvata Servus-društvo tjera svoju nisku politiku zastrašivanja, plijenjenja i ropstva. A da je ban Rauch i njegova družina, da su to ljudi koji jedino živu za svoj trbuh, najboljim nam je dokazom to što oni nemilosrdno, upravo hajdučki grabe iz državne blagajne novac, krvave narodne žulje. Tim novcem ne nagradjuje Rauch valjane činovnike, tim novcem ne podpomaže dobre djake, već ga daje podbanu Cerkoviću i ostaloj svojoj svojsti, presuda ti ljudi pobiru masne plaće. Radi toga vlada u cijelom hrvatskom i srpskom narodu veliko nezadovoljstvo. Buduć je ban osramotio hrvatsko sveučilište, to svi djaci odoše na visoke nauke u Prag, a sveučilište je u Zagrebu prazno. Dokle će još ovi bezdušni ljudi vladati u Hrvatskoj ne zna se, ali očito se vidi, da su im dani izbrojeni, jer trpaju narodnim novcem svoje žepove prije nego odu.— Narod to jedva čeka.

* U jednom bečkom listu izišlo je kraljevo pismo, kojim raspušta sabor u Istri i kojim se naredjuju novi izbori. Izbori će se obaviti čim prije po novom izb. redu.

* Od 24 do 30 lipnja biti će u Pragu sveslavenska djačka skupština. Skupštini će prisustvovati poljski, ruski, srpski, bugarski, hrvatski, slovenski i drugi slavenski djadi. — Bilo sretno.

* Na Cetinju je počela u prošli ponedjeljak rasprava protiv 52 optužena Crnogorca, od kojih su 23 pred sudom, a medju njima bivši ministar Andrija Radović. Tuženi su radi toga, jer da su s bombama spremali revoluciju u Crnojgori. Kako će stvar svršiti, to ćemo javiti u svoje vrijeme.

* Na 1 lipnja započeli su u Srbiji izbori. Ukupno imade 170 srezova sa 372 kandidata. Izmedju kandidata ima ih 144 od pučke stranke. Dakle najviše. Srpski ministar financija Pačo, teško je bolestan.

* Dne 24 svibnja u selu Černihovu prolila se krv. U selu već davno vrije izmedju rusinskih seljaka i poljske gospoštije. Tog dana ribari zatečeni da love na zabranjenu mjestu bi uhapšeni. Radi toga uzbuniše se seljaci i stadoše pucati na oružnike i kamenjem udarati na općinsku kuću, tražeći načelnika da ga ubiju. Oružnici potegoše puške i ispališe. Pet ih je mrtvih a deset ranjenih. — Poginulim žrtvama bio je pogreb, dug tri kilometra a bilo je do 8000 rudinskih seljaka.

DOPISI

Iz Tijesnoga.

„Pravoj fratarskoj Torbi".

Ti, koja si doletila do nas po 4 put da nas uvjeriš, da si baš prava pučka sloboda, ostala si bojkotirana u dućanu gospodina R. Isti udes morao bi te stignuti kod svakog, koji se bori za slobodu. — A da si to zaslužila dokažuju činjenice tvojih roditelja i laži, kojima si se počela služiti odmah, dok si se porodila. —

Eno ogledala tvoje slobode prošlih izbora za cesarevinsko vijeće, koji su izvršeni tolikom slobodom, da njihova uspomena sgnjušuje svakog slobodnog čovjeka, samo ljude oko Prave Slobode to diči i broj 1005 koga velikim slovima oglašuju u svojoj Rieči, tih 1005 njihovih osuda, potvrdjenih od našeg poštenog ali izvaranag naroda. — Ti broj 1005 dariva mandat zastupniku Dulibiću, kojeg u pravoj opjevuje njeki slobodnjak iz Prvić-Šepurine, da je bio biran baš za sreću našu, koju mi do danas nijesmo okusili. —

Nećemo sva kršenja slobode tih slobodnih ljudi ovdje nabrojiti. Neka se upitaju na svjedočanstvo svojih ljudi, kao Šikić Jose iz Murtera, Don Marka iz Zlosela, Don Nike iz Jezera, Jakovčev Nike iz Betine a iz Tijesnoga krčme Roka Orade i Kovačev Marije. To su svjedoci i sudci njihove *lažne* Prave Pučke Slobode, a *po istini* „Prave fratarske Torbe". — Koliko bila crna uspomena tih izbora, držmo se one „svaka nevolja dolazi za naš nauk" — tako i ova, koja će okupiti ljude slobodne na svetu borbu proti mračnjaštvu i zavaravanju, te dovesti u naše redove braću Murter-Betine koji će uviditi tko istinski drži do pučke slobode i napredka i radi otvoreno, da li hrv. pučka napredna stranka, ili oni okolo Franka i družine okolo crne furtimaške „Hrv. Rieči" i glupave krsteljuše „Prave fratarske Torbe".

Slobodnjak.

Iz kotara.

Na povratku s puta. — Desio sam se i slušao kako kot. šk. nadzornik S. Sinčić ispituje djecu po selima, prigodom pristajanja parobroda u dotična mjesta, načinom alarmantnim: „A što ste vi ovdje? A što nemate škole? A kad vam počinje škola?" itd.

Ako g. S. Sinčić u 35 godina što učiteljuje ne razumije, da s tim upitima lako da izlaže pred djecom i pred publikom koja ga sluša ugled učiteljev i da ga zasumnjiči, to mu ja javnom štampom poručujem.

Lakouman čovjek ne misli što govori. — Dijete je vlasno doći pred parobrod kao i svako drugo čeljade, a tendencija Sinčićeva ne treba da ga zlorabi. Nek se obrati svojim popovima i fratrima po kotaru, t. j. svojim „tajnicima" jer predsjednici mjes. školskih vijeća i mjesni školski nadzornici od njega imenovani. Oni će ga (a on to znâ vrlo dobro, jer vještak) obavijestiti o svemu, što se tiče učiteljâ. Valja da mu budu pri ruci, nakon Tješnjanske pobjede, dašto! — Opažamo, nakon iste, u velike razvijenu Sinčićevu „samosvijest". Rehabilitirao se; s druge strane, sa svemogućim metalom, ušutkao je svoja dva najžešća kritičara tako, da sad oni hvale ono, što su prije kudili, a kude, što su prije hvalili. Svemogući novac! —

Putnik.

RAZNE VIJESTI.

Vijest Kremenjacima. Javljamo našim pristašama, da će naša stranka imati svoj *použpani sastanak* u narednu *nedilju u jutro okolo 10 sati.* Na tom sastanku biće prvi put prisutan i naš odlični drug D.r Ante Makale i tu ćemo se porazgovoriti po prijateljsku o mnogim važnim stvarima naše puške stranke. Molimo naše pristaše, da se odazovu pozivu na ovaj važni sastanak.

Sastanak će biti u dvorani „Kola", dobrohotno ustupljenoj. —

Naprijed! Mičimo se!

D.r Ante Makale već je došao u naš grad na stalno boravljenje. Svoju odvjetničku kancelariju otvorio je u svom stanu, koji se nahodi u novoj kući Matijačevoj poviše ureda c. k. poglavarstva.

Svom novom drugu i rodoljubu kremenjaku želimo od srca svaku sreću i dobro i isto onako odličan uspjeh u radu za opće dobro oko podizanja puka, kakav je polučio u Spljetu. Velika ljubav i mnogi dokazi simpatija, kojim ga obasipaše Spljećani, neće mu uzmanjkati ni u ovom kremenjačkom gradu.

Dobro nam došao! Živio, naš drug i brat!

Pišu nam iz grada. U našem gradu nedaleko Nove Crkve, ima jedna kuća na tri poda. Na trećem podu stanuje obitelj u kojoj ima pet sestara. U podne i ponoći, može ih se viditi i čuti. Sad su na prozoru, da bace komu što na glavu, kao: špicâ, korâ od bobica, kostî, kartušina, ili u pomanjkanju toga, zadovolje se, da dobace komu koju uvrijedljivu riječ. Vani nose kapelin!

Nas bi se moglo ticati i neticati, da ćeri koje obitelji ostanu bez odgoja, ali nam neće niko zamjeriti, ako rečemo, da mješćani imaju prava zahtjevati, da ih se pušti mirno prolaziti ulicom, a u doba noći, da ih se pusti spavati. Kad to pitamo, mislimo, da nepitamo puno.

Ovo stavljamo do znanja nadležnim, a u slučaju da ova opomena ne pomogne, iznijećemo najprije broj kuće, a nepomogne li ni to, iznijećemo ime obitelji, od koje kilometar unakriž nijedna komšija ne može mirno ulicom da prodje, ni mirno u svojoj kući da zaspe i, poslije cijednevnog truda, mirno da opočine.

Nekoliko komšija.

(Slijedi prilog)

U „Pokretu" broj 123. iznosi gosp. Perma (Pero Magazin?) jedan vrlo zanimiv slučaj, kako jedan božji ugodnik žive po propisima morala i po zakonima istinske i život spasavajuće ljubavi. U našem zakonu golub i golubica igraju veliku ulogu, a u našem gradu je, kako dopis kaže, odigrana kakva-takva uloga od goluba i golubice. Žao nam je, što dopisnik nije spomenuo krasno ime bar golubovo.

Popić Pijan u crkvi. Nekidan je naš mladi popić Pijan posli sv. mise držao prediku. Od svega smo razumili ovo, što nećemo nikad zaboraviti. On bo reče: Braćo moja, ako li vam šta triba, dodjite vi i umolite mene, a ja ću to reći mome ocu, a on će meni sve dati što god hoćete za vas, samo vi meni kažite, šta vam triba.

Posli toga mnogi naši težaci otišli za njim u sakristiju i kazaše mu, da im za sad netriba nego samo dva trabakulića modre galice, a dva sumpora; i to galicu što prije, jer da je već počelo polivanje.

Mi drugi nismo htili ići, jer nam kazaše, da mu je ćaća šartur i da se ne tendi u polje. Al, ako dade njima, otići ćemo i mi. A staćemo intanto pomljivo, hoće li doći trabakuli. Nekoliko prisutnih.

Upozorujemo naše težake, da svi mogu i imaju pravo otići s vrićama na trabakule, čim stignu na rivu. Jer, i to je za dobro svega puka, al samo do izbora, jer poslije će vas uhvatiti u kontumaciju. — (Op. Uredn.)

Prva dalmatinska umjetnička izložba u Spljetu. — Naši pokrajinski umjetnici odlučiše se da prirede umjetničku izložbu u Spljetu. Izložba će biti u velikoj dvorani „Hrv. Doma" a trajati će od 15. Avgusta do 15. Oktobra. Izmedju ostalih mladjih trudbenika na polju umjetnosti, biće tu zastupani sa svojim radovima priznati umjetnici kao Vl. Bukovac, Medović, Meštrović, Murat, Rendić i Vučetić, od kojih nekoji stekoše već glas svjetski i prodičiše našu Dalmaciju i ime hrvatsko.

Mi od srca pozdravljamo ovaj rodoljubni podhvat i želimo mu uspjeh kakav i zaslužuje, a naša javnost neka ga pomogne svojom potporom i svojim simpatijama. Činimo, da Dalmacija naša uzdrži vazda onaj glas, što ga je od starine uživala u našem narodu osobito na kulturnom polju. —

Vatra. Nekidan u gradu zahvatila vatra dvije kuće Miletića. Mal ne sve izgorilo. Jedna kuća nije bila osigurana i tako jadniku težaku sve propalo. Neki gradjani srećom se namjeriše i čuše gdje čeljad sa prozora vapije pomoć. Poletiše u gasilanu, donesoše skale i spasiše čeljad. Vatrogasci malo zakasniše, a vojnici pomogoše mnogo. — Nebi bilo z gorega urediti još bolje vatrogasno društvo.

S nekidašnjeg požara. Voda je došla kasno. Šjor Pave došao a tempo sa sabljicom. Damaskinja kucka, kaldrma zveči. I poteštat je došao. Učinio gjir-dva. — Dodjoh, vidjeh, pogasih! — reče i otidje. Pratila ga 3 redara do kuće s pazara.

Čikara i Škudela. (Istiniti dogodjaj). — Ulica sv. Barbare. Pitur meće tabelu za fra ludrovicu. „Artišta" Delfino (Finčukast) prigovara. Pitur ga gleda poprijeko. Kerkermajster bane i prigovara. Pitur se otrese i bubne dvi-tri slane, (slanije neg fratar Milošević u „Pravoj"). — Onaj uvrijedjen raskrivi se: Šta, šta!? zar neznaš s kim imaš posla!? Neznaš da sam ja Čikara!? — Pitur se obrne: Ako si ti čikara, ja sam škudela! — Ti š meni to reći! Odmah ću s tobom u slipić!.... — Pitur: Ti š sa mnom u slipić,..... itd. (Ovo dalje nespada u list. Teke je oslano.) — Kerkermajster idje niza brijeg. Publika stoji. — Bane Škarpa, djeca bjež u trk, a on u tiskaru.

Nove bumbe. Šire se po gradu nove bumbe, samo se još nezna čemu imaju služiti. Tako u utorak na večer g. M. Š. pripovijeda, da je d.r Gazzari primio od brata iz Amerike 10 hiljada kruna. — Oni, što slušaše, rekoše: *bum!*

U srijedu u jutro, g. R. P. pripovijeda, da je d.r Gazzari primio od brata iz Amerike 65 hiljada lira. — Oni, što slušaše, rekoše: *bum! — bum!*

Samo jedan opazi: Eh! pa zašto ne?! Moguće, da oni iz Crnice poslaše u Ameriku, a oni iz Amerike amo. — R. P.: *Sì, sì; podaria esser anche questo.*

Nego, ko ima pravo? M. Š. ili R. P.? — I zašto bumbardavaju?? — sad, kad je mir.

Koliko je koja zemlja dala vina. Donosimo ovdje na ogled našim težacima, da vide, kako koja zemlja rodi vinom. Po „Algemajne Wajncajtung" donosimo samo neke. — Na primjer:

Francuska dala je 1906 god. 52 miljuna, a 1907 god. 66 miljuna hektolitara. — Algir dao je 1906 god. blizu 7 miljuna, a 1907 preko 8 $^1/_2$ miljuna hektolit. — Italija 1906 god. 30 milj. hekt., a 1907 god. 56 $^1/_2$ miljuna hekt. — Španjolska 1906 god. preko 17 milj. i $^1/_2$ a 1907 god. 21 miljun hektolit. — Austrija 1906 god. 4,298.000, a 1907 god. 4,250.000 hekt. Dakle manje. — Ugarska 1906 god. 2,800.000, a 1907 god. 3,100.000 hekt. Dakle više.

Kako vidimo, sama Francuska i Italija dale su ove godine vina više od lanjske 40. miljuna hektolitara. Španjolska i Alžir preko 5 miljuna više.

PRODAJEM Prve vrsti **engleške** modre GALICE garantirane

po 29 novčića kilogram.

Razne vrste sumpora u različite vreće i veličine uz najpovoljnije cijene.

Preporučuje se

PIO TERZANOVIĆ — ŠIBENIK.

Kremenjaci i kremenjačice širite „KREMENJAK"

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

URARIJU I ZLATARIJU

— — u gradu (Medjubugarim) — —

CIJENE UMJERENE.

Eugen Pettoello — Šibenik.

19-26

Izdavač i vlasnik: **Niko Marinković i drugovi.** — Odgovorni urednik: **Niko Marinković.** — Tiskarnica Ivan Sfaglinatz - Šibenik.